

Т.А. ДЕМЧЕНКО, к.е.н., доц. УДПУ ім. Павла Тичини, Умань

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ

У статті обґрунтовано необхідність використання методів економічного аналізу, зокрема економіко-математичного моделювання для ефективної оцінки господарської діяльності акціонерних товариств. Виявлена нагальна потреба врахування особливостей застосування економічного аналізу в системі управління підприємством.

Ключові слова: оцінка, методика, економічний аналіз, економічні явища, процеси, економіко-математичне моделювання.

Вступ. Важливим чинником використання економічного аналізу в системі управління є оцінка й ідентифікація внутрішніх проблем акціонерного товариства для підготовки, обґрунтування, прийняття різних управлінських рішень, у тому числі в сферах: розвитку підприємства, виходу з кризи, переходу до процедур банкрутства, купівлі-продажу бізнесу або пакету акцій, залучення інвестицій. Це реалізується за допомогою: визначення фінансово-економічного стану підприємства; виявлення змін у фінансово-економічному стані в просторово-часовому розрізі; встановлення основних факторів, що викликають зміни у господарській діяльності підприємства за допомогою моделювання; прогнозування основних тенденцій фінансово-господарської діяльності підприємства.

Аналіз основних досягнень і літератури. У зарубіжній і вітчизняній літературі приділяється значна увага економічному аналізу фінансово-господарської діяльності промислових підприємств. Так, ці питання розглядалися у працях таких вчених, як Баканов М. [1], Бернстайн Л. [2], М.А. Вахрушина [3], Ковальов В. [5], Мних Є. [7], Стоун Д. і Хітчинг К. [7], М.Г. Чумаченко [4] та інші. Проте, незважаючи на глибину досліджень, що проводяться, проблеми оптимального вибору і використання економічних

показників діяльності підприємства, особливостей взаємозв'язків об'єктів економічного аналізу залишається недостатньо вивченою.

Мета дослідження, постановка проблеми. Метою дослідження є визначення особливостей використання методів економічного аналізу, зокрема економіко-математичного моделювання в системі управління акціонерним товариством. Трансформаційні процеси в економіці України виставляють нові вимоги до використання методів економічного аналізу: необхідність врахування особливостей розвитку акціонерних товариств і водночас обґрунтування на вже досягнутому науковому рівні методології, методики й організації аналітичної роботи.

Результати досліджень. Головним завданням економічного аналізу є оцінка фінансово-економічного стану підприємства на основі достовірної фінансової звітності, визначення фінансового результату, фінансової стійкості підприємства, ліквідності його балансу, платоспроможності акціонерного підприємства, зокрема оцінка ефективності використання його активів, власного капіталу та запозичених коштів на певну дату.

Проте альтернативність цілей економічного аналізу визначають не тільки часові межі, а й цілі конкретних користувачів фінансової інформації. Цілі економічного аналізу досягаються внаслідок вирішення певного взаємозалежного набору аналітичних завдань.

Економічний аналіз діяльності акціонерного підприємства за постановкою мети і завдань не відрізняється від традиційного підходу. Під традиційним підходом у економічному аналізі розуміють сукупність методів, інструментів, технологій, які застосовуються для збору, обробки, пояснення даних про господарську діяльність підприємства.

Основний внесок у теорію і практику економічного аналізу зроблено провідними науковцями і спеціалістами країн з розвинутою ринковою економікою [1,2,7].

Уточнимо завдання економічного аналізу, головними з яких є:

- 1) вивчення ефективності використання фінансово-економічних ресурсів;
- 2) визначення положення підприємства на ринку;
- 3) визначення рентабельності і фінансової стійкості;
- 4) якісна характеристика конкурентоспроможності підприємства;
- 5) оцінка рівня виконання планових економічних заходів, плану;
- 6) вивчення динаміки розрахованих показників;
- 7) розробка заходів для поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства;
- 8) оцінка виправлення виявлених недоліків і підвищення ефективності використання фінансово-економічних ресурсів.

Перераховані завдання виражають конкретні цілі аналізу з урахуванням організаційних, технічних і методичних можливостей його здійснення.

Результати економічної діяльності акціонерного підприємства залежать від багатьох економічних, організаційних, технічних і технологічних факторів.

Під факторами розуміють умови здійснення господарських процесів і причини, що впливають на ці процеси.

Фактори взаємозалежні і впливають на результати господарської діяльності по-різному: одні – позитивно, інші – негативно. Фактори можна розділити на інтенсивні і екстенсивні.

Суб'єктами, зацікавленими в проведенні економічного аналізу є власники акціонерних підприємств, менеджери, арбітражні управляючі, представники державних органів керування, інвестори, кредитори.

На господарську діяльність акціонерних підприємств можуть впливати багато різноманітних факторів. Виявити і дослідити дію всіх причин важко і не завжди практично необхідно, тому задача полягає в знаходженні найбільш суттєвих факторів, які значним чином впливають на досліджуваний показник. Отже, необхідною умовою ефективного проведення економічного аналізу є економічно обґрунтована класифікація факторів, що впливають на господарську діяльність підприємства та її результати.

У процесі економічного аналізу, оброблення економічної інформації можна використовувати ряд спеціальних прийомів. В них розкривається суть і специфічність методу економічного аналізу, відображається його системний, комплексний характер. Системність в економічному аналізі обумовлена тим, що господарські процеси розглядаються як багатогранні, внутрішньо складні єдності, які складаються із взаємопов'язаних сторін і елементів.

Економічні явища і процеси виражаються зазвичай в абсолютних і відносних показниках. Відносні величини не замінні при аналізі явищ динаміки, які більш демонстраційні і зрозуміліші. Абсолютні величини дають змогу розпочати аналіз досліджуваних показників, економічних явищ, процесів. Без абсолютних величин в економічному аналізі, так як і в бухгалтерському обліку, обійтися неможливо. Проте, якщо в бухгалтерському обліку вони є головними вимірниками, то в економічному аналізі вони використовуються як база для вирахування середніх і відносних величин.[1]

Спосіб групування є невід'ємною частиною економічного дослідження. Він дає змогу вивчити ті або інші економічні явища в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, виявити вплив найбільш суттєвих факторів, знайти ті або інші закономірності і тенденції, які властиві цим явищам і процесам. Класифікація економічних явищ, їх об'єднання в однорідні групи і підгрупи можливе лише на основі їх досконалого вивчення. Не можна групувати явища по випадковим ознакам, а тому необхідно розкрити їх економічну природу. Доцільно відзначити, що те саме відноситься і до причин та факторів, що впливають на досліджувані показники. За допомогою економічного аналізу встановлюється причинний зв'язок, взаємозалежність і взаємообумовленість, основні причини та фактори і тільки після цього визначається характер їх впливу на основі побудови групових таблиць.

Спосіб балансового узагальнення в економічному аналізі дає змогу аналізувати наявні в акціонерному підприємстві ресурси (основні засоби, сировина і матеріали, власні грошові кошти) шляхом досягнення рівності аналізованих взаємопов'язаних показників. Для цього при складанні ресурсних

ISSN 2304-621X. Вісник НТУ «ХПІ». 2013. №50(1023), С.29-33.

балансів економічний аналіз повинен бути направлений на пошук варіантів збалансування потреби у тих чи інших ресурсах з джерелами їх надходження на підприємство. Крім того, за допомогою балансового методу можуть виявлятися господарські резерви, встановлюватися матеріально-речові, вартісні і трудові пропорції, забезпечуватися ефективний та збалансований розвиток виробничого процесу на підприємстві.

Метод економіко-математичного моделювання безсумнівно залишається актуальним напрямком дослідження в економічному аналізі процесів макро- і мікроекономічного розвитку та прогнозування в сучасних умовах.

Для вивчення конкретних економічних явищ економісти використовують їх спрощені формальні описи, які називаються економіко-математичними моделями. Економіко-математична модель – математичний опис досліджуваного економічного процесу. В економіко-математичних моделях об'єктом є економічний процес, а мовою – класичні або спеціально розроблені математичні методи. [5] Визначення основних особливостей функціонування економічного об'єкта за допомогою створеної економіко-математичної моделі, дає змогу оцінити можливі наслідки впливу на них і використовувати такі оцінки в системі управління акціонерним підприємством.

Так як, аналіз заради аналізу не має змісту, саме через це в практичній діяльності аналіз нерідко розглядається як складова частина більш широкої сфери діяльності – економіки, управління. Результати і висновки, отримані в ході аналізу, є лише одним заргументів у процесі ухвалення управлінського рішення. Це об'єктивний аргумент, отриманий за допомогою економічних методів, але це не означає, що він дозволить прийняти однозначне рішення.

Отже, за допомогою економічного аналізу проводиться визначення шляхів підвищення ефективності роботи акціонерного підприємства, планування оздоровлення виробництва, а також приймаються управлінські рішення щодо покращення ефективності діяльності акціонерного підприємства.

Висновки. Ефективне управління підприємством в сучасних умовах повинно базуватись на таких економіко-математичних моделях, в яких будуть
ISSN 2304-621X. Вісник НТУ «ХПІ». 2013. №50(1023), С.29-33.

відображені основні закономірності його діяльності. Ці закономірності повинні виражати об'єктивні економічні зв'язки у функціонуванні підприємства і повинні враховуватися при прийнятті рішень по необхідному обсягу ресурсів в акціонерному підприємстві, співвідношенням використання як власних так і залучених коштів, собівартістю і прибутком. Вважаємо, що головним є визначення і досягнення такої взаємної відповідності наявних ресурсів, при якій забезпечується досягнення необхідного рівня прибутковості, достатнього для стійкого функціонування і розвитку акціонерного підприємства, а також створення умов для розширення виробництва.

Список літератури: 1. *Баканов М.И.* Теория экономического анализа / М.И. Баканов, А.Д. Шеремет. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 416с. 2. *Бернстайн Л.А.* Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. / [Гл. редактор серии проф. Я.В. Соколов]. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 624 с. 3. *Вахрушина М.А.* Управленческий анализ / М.А. Вахрушина. – М.: Омега-Л, 2004. – 432с. 4. *Економічний аналіз* / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток [За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка] – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с. 5. *Ковалев В.В.* Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 432с.: ил. 6. *Larson Kermit D., Miller Paul B.W.* Financial accounting. – Fifth edition. – Homewood, Boston: Irwin, 1992. – 998с. 7. *Стоун Д., Хитчинг К.* Бухгалтерский учет и финансовый анализ: Подготовительный курс / Пер. с англ. Ю.А. Огибина и др./ [Под общей ред. Б.С. Лисовика и М.Б. Ярчева] – М.: Сирин, 1998. – 304 с.

УДК 338.27

Экономический анализ в системе управления акционерным обществом / Демченко Т.А. // Вестник НТУ «ХПИ». Серия: Актуальные проблемы управления финансово-хозяйственной деятельностью предприятий. – Харьков: НТУ «ХПИ». – 2013. - № __. С __ – __.

В статье обоснована необходимость использования методов экономического анализа, а именно экономико-математического моделирования для эффективной оценки хозяйственной деятельности акционерных обществ. Определена насущная потребность принятия в расчет особенностей использования экономического анализа в системе управления предприятием.

Ключевые слова: оценка, методика, экономический анализ, экономические явления, процессы, экономико-математическое моделирование.

UDK 338.27

Economic analysis of the management system of joint stock company / Demchenko T.A. // Bulletin of NTU «KhPI». Subject issue: Actual problems of financial and economic activity of enterprises. – Kharkov NTU «KhPI». – 2013. - № __ P. __ - __.

The article substantiates the necessity of the economic analysis methods, including economic-mathematical modelling for effective assessment of economic activity of joint-stock companies. An urgent need for consideration of the features of the application of economic analysis in enterprise management system.

Keywords: assessment, methodology, economic analysis, economic phenomena, processes, economic modeling.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2013р.